

УДК 343.98

Олексій Гумін

Національний університет “Львівська політехніка”,
Інститут права, психології та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального права та процесу,

Євген Пряхін

Львівський державний університет внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики,

ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕЗАКОННОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ТА КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА

<http://doi.org/10.23939/law2020.27.199>

© Гумін О., Пряхін Є., 2020

Статтю присвячено аналізу питання особи злочинця як невід’ємного елемента криміналістичної характеристики незаконної приватизації державного та колективного майна, відповідальність за що передбачена ст. 233 Кримінального кодексу України. Обґрунтовується думка, що для побудови дієвої криміналістичної характеристики повинні виокремлюватися лише ті елементи, які мають чітку орієнтуючу та розшукову спрямованість і можуть сприяти визначенню подальших напрямів розслідування. Тому інформація про типову особу злочинця має бути обов’язковим елементом такої характеристики.

Визначено основні завдання, що вирішуються завдяки встановленню особи злочинця. Вказано на те, яку, з точки зору криміналістики, інформацію насамперед варто збирати та аналізувати про особу злочинця та окресленоструктуру криміналістичного “портрету” злочинця. Доведено необхідність розглядати особу, яка вчиняє незаконну приватизацію, як спеціального суб’єкта кримінального правопорушення, що не тільки досяг 16 річного віку, але й має можливість брати участь у приватизації як покупець – громадянин України чи іноземець, юридична особа, зареєстрована на території України чи іншої держави.

Значну увагу приділено трактуванню положень ст. 8 Закону України “Про приватизацію державного і комунального майна”, у якій встановлюються заборони виступати в якості покупця. Саме ця норма зобов’язує слідчого (детектива) звертати більше уваги на вивчення особи злочинця та збирати про неї не тільки типові документи, що характеризують особу злочинця, але й додаткову документальну інформацію під час розслідування незаконної приватизації. Надано характеристику таким поняттям як “державні підприємства”, “державні органи приватизації”, “радники”, “офшорні зони”, “непрозора структура власності”, “держава-агресор” та “санкції” з посиланням на нормативно-правові акти, що сьогодні регулюють ці питання.

Ключові слова: криміналістична характеристика, кримінальне правопорушення, майно, незаконна приватизація, особа злочинця.

Постановка проблеми. Особа (людина, громадянин) є предметом вивчення різних наук – філософії, історії, антропології, соціології, психології, психіатрії, педагогіки, права тощо. Кожна з них по-різному підходить до розуміння змісту цього поняття, його ролі та значення для певної науки. Не є виключенням і криміналістика, де це питання відноситься до криміналістичної характеристики і є одним з її основних елементів. Без характеристики особи злочинця не обходиться жодна окрема (приватна) методика розслідування, а теоретичні напрацювання сприяють всебічному вивченню цього поняття (теоретична складова) та допомагають слідчому під час розслідування визначити напрям пошуку інформації про особу злочинця і встановити місце його перебування (практична складова).

З погляду визначення підходів до вивчення особи в криміналістиці важливу роль має фундаментальна праця Ганса Гросса “Керівництво для судових слідчих як система криміналістики”. В ній науковець описав побут злочинців і їх жаргон, а також вказав на тактику організації спілкування слідчого з такими учасниками судочинства. В подальшому вивчення особи злочинця у криміналістичній науці сформувалося як окремий напрям досліджень. На сьогодні це питання також залишається актуальним, про що свідчать результати напрацювань вітчизняних науковців.

Аналіз дослідження проблеми. Вивченню особи злочинця в останній час приділяли свою увагу О. В. Бишевець, А. Р. Бондар, В. В. Демідова, К. В. Калюга, Р. Карпенко, Л. І. Керик, В. В. Корнієнко, А. Ю. Лісова, Н. М. Негрич, С. А. Новачук, С. В. Олійник, О. В. Пчеліна, О. І. Ревенко, М. Савчук, Д. Б. Сергєєва, В. М. Тихоненко, Я. В. Фурман, Ю. А. Чаплинська тощо. Вищевказаними авторами зроблено значний внесок у дослідження окресленої проблематики. Водночас, окремі аспекти криміналістичної характеристики особи злочинця залишаються дискусійними та потребують подальшого вдосконалення.

Метою статті є надання характеристики особи злочинця в структурі криміналістичної характеристики незаконної приватизації державного та комунального майна, а також окреслення значення цієї характеристики для процесу розслідування та протидії цьому виду кримінальних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Процес становлення та розвитку вчення про методи та засоби вивчення особистості вчені-криміналісти умовно поділяють на три етапи: XVIII ст. – I-ша половина XIX ст.; II-га половина XIX ст. – початок XX ст.; середина XX ст. – XXI ст. Зараз у криміналістиці поняття “особа злочинця” охоплює систему біологічних, соціальних і психічних властивостей людини, відомості про які відображені в навколишньому середовищі і можуть мати суттєвий вплив на організацію пошуково-пізнавальної діяльності, пов’язаної з розслідуванням кримінальних правопорушень [1, с. 3–5]. Криміналістичне вивчення особи злочинця спрямоване на вирішення таких основних завдань: 1) встановлення особи – властивостей і ознак, що виявляються у злочинній поведінці; 2) з’ясування характеру поведінки особи до моменту вчинення злочину; 3) розслідування поведінки в момент суспільно небезпечних дій; 4) можливе прогнозування поведінки особи в процесі розслідування [2, с. 89]. Варто погодитися з твердженням П. Д. Біленчука, що отримання, збір та перевірка інформації про підозрюваного може бути використана для: 1) вибору провадження окремих слідчих (розшукових) дій і досягнення необхідного психологічного контакту з підозрюваним; 2) прогнозування поведінки підозрюваного на різних етапах досудового розслідування; 3) усвідомлення його справжньої ролі у вчиненому злочині й виявленні інших учасників злочинної групи; 4) планування розслідування [3, с. 42].

К. В. Калюга зазначає, що під криміналістичним дослідженням особи доцільно розуміти пошук криміналістично значущої інформації про невідомого злочинця та оцінку даних про осіб, які потрапили у межі кримінального провадження. З криміналістичної точки зору варто збирати та

аналізувати, насамперед, інформацію, що дозволить визначити напрям і способи пошуку особи, яка вчинила злочин, обрати найоптимальніші методи розслідування злочинів, спрогнозувати поведінку особи у тій чи іншій ситуації, встановити кореляційний зв'язок між даними про особу злочинця та іншими елементами криміналістичної характеристики, схемою чи технологією злочинного збагачення та обставинами вчинення нею злочину, отримати дані про тих, хто найчастіше вчиняє злочини такого виду [4, с. 50]. Ю. А. Чаплинська робить висновок, що особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики – це сукупність соціально значущих ознак і відносин, які характеризують винну в порушенні кримінального закону людину, в поєднанні з іншими умовами та обставинами, що впливають на її злочинну поведінку. Створення криміналістичного “портрету” є досить важливим для всього процесу розслідування. У будь-якому разі, він дає змогу висунути певні версії та здійснювати розшук особи, що зникла з місця події, а також можливості якісного проведення подальших слідчих (розшукових) дій [5, с. 189]. Особа злочинця, пише С. О. Олійник, є певною соціальною, психологічною моделлю, якій властиві певні риси, зокрема: негативне ставлення до моральних цінностей; антисуспільні погляди; схильність до рішучих дій задля задоволення власних потреб; схильність до вчинення протиправних дій; соціальна, моральна патологія особистості. Ці та інші риси формуються на основі психологічних факторів формування особистості, середовища виховання батьків та колективу, впливу соціуму та навколишнього середовища [6, с. 132].

Говорячи про особу злочинця, потрібно зважати на те, що вона має свою криміналістичну структуру. До елементів цієї структури В. М. Мельничок відносить: 1) соціально-демографічні ознаки (соціальне походження й становище, сімейний стан і посада, національна і професійна приналежність, рівень матеріальної забезпеченості); 2) ознаки, що визначають рівень інтелектуального розвитку, освітньо-культурний рівень, знання, навички, уміння; 3) ознаки, що охоплюють моральні риси, ціннісні орієнтації, прагнення особистості, її соціальні позиції та зв'язки, інтереси, потреби, схильності, звички; 4) явища, що формують психічні процеси, властивості і стани особи; 5) стать, вік, особливості фізичної конституції тощо [7, с. 101]. На думку Р. В. Карпенка, зміст особи злочинця як елемента криміналістичної характеристики складаються з таких властивостей: 1) біологічні та фізичні; 2) соціально-демографічні; 3) моральні; 4) психологічні [8, с. 145]. А. Ю. Лісова наводить групи факторів, які сприяють становленню особи злочинця (гвалтівника) і можуть використовуватися з метою направлення її слідчо-оперативного пошуку: 1) I група негативних факторів (спадковість, спосіб життя, перенесені та наявні захворювання); II група негативних факторів (сімейне виховання, психічне та сексуальне становлення особи, розлади сексуальної переваги); III група негативних факторів (низький рівень виховання, популяризація у суспільстві помилкових знань, інформаційний культ насильства тощо) [9, с. 283].

У ст. 233 КК України передбачена кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного та комунального майна, що може вчинятися шляхом заниження його вартості через визначення її у спосіб, не передбачений законом, або використання підроблених приватизаційних документів, а також за приватизацію майна, яке не підлягає приватизації згідно з законом, або приватизацію неправомочною особою [10]. Зі змісту статті можна зробити висновок, що під час розслідування цього виду кримінального правопорушення доцільно говорити про спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.

Типова особа злочинця має бути осудною, досягнути 16-річного віку та мати можливість брати участь у приватизації об'єктів державної та комунальної власності. В процесі приватизації беруть участь покупці. Ними (з огляду на встановлені обмеження) можуть бути: 1) громадяни України та іноземні громадяни; 2) юридичні особи, зареєстровані на території України; 3) юридичні особи інших держав [11, с. 93].

Важливим для нашого дослідження є аналіз тих положень Закону України “Про приватизацію державного і комунального майна”, в яких встановлюється заборона виступати особам у якості покупця чи продавця. У ст. 233 КК України їх називають неправомочними. Т. Я. Крих зазначає, що

приватизація неправомочною особою – це процес, коли в приватизації бере участь або неналежний продавець, або неналежний покупець. Під приватизацією неправомочним продавцем варто розуміти здійснення процесу приватизації неналежним органом приватизації (тобто органом без належних повноважень). Наприклад, приватизація державного майна здійснена органом місцевого самоврядування [12, с. 117–118]. О. О. Дудоров та К. Б. Дудорова вказують, що науковці одностайні у тому, що під неправомочною особою треба розуміти особу, якій чинним законодавством заборонено брати участь у процесі приватизації, укласти відповідні договори купівлі-продажу або вчиняти інші передбачені законодавством правочини з відчуження державного або комунального майна. Інакше кажучи, неправомочною є особа, якій приватизаційним законодавством не дозволено виступати ні покупцем, ні продавцем майна, що приватизується. Таке усталене в юридичній літературі розуміння кримінально-правового поняття “неправомочна особа” узгоджується з етимологією термінів “правомочний” і “правомочність”, а так само ґрунтується на відповідних положеннях регулятивного законодавства, що є важливим з огляду на описово-бланкетний характер диспозиції ч. 1 ст. 233 КК України [13, с. 106].

Ч. 2 ст. 8 Закону України “Про приватизацію державного і комунального майна” вказує, що не можуть бути покупцями: 1) органи державної влади; 2) державні підприємства, власником яких є держава Україна; 3) державні господарські об’єднання, державні холдингові компанії, державні акціонерні товариства (компанії), їхні дочірні компанії та підприємства; 4) працівники державних органів приватизації; 5) покупці, які зареєстровані в офшорних зонах (згідно з переліком, визначеним КМУ) з непрозорою структурою власності (бенефіціарні власники яких не розкриті на 100 %), а також покупці, які походять з держави-агресора; 6) держава, визнана ВРУ державою-агресором, а також юридичні особи, в яких така держава має участь, і особи, які перебувають під контролем таких юридичних осіб; 7) юридичні особи, бенефіціарні власники 10 і більше % акцій (часток) яких є резидентом держави, визнаної ВРУ державою-агресором; 8) фізичні особи – громадяни та/або резиденти держави, визнаної ВРУ державою-агресором; 9) юридичні особи, зареєстровані згідно із законодавством держав, включених FATF до списку держав, що не співпрацюють у сфері протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, а також юридичні особи, 50 і більше % статутного капіталу яких належать прямо або опосередковано таким особам; 10) юридичні особи, інформація про бенефіціарних власників яких не розкрита в порушенні вимог Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань; 11) фізичні та юридичні особи, стосовно яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України “Про санкції”, а також пов’язані з ними особи; 12) особи, які були стороною продажу об’єкта приватизації в Україні і з якими було розірвано договір купівлі-продажу об’єкта приватизації у зв’язку з порушенням з боку таких осіб, а також пов’язані з ними особи; 13) радники, залучені для підготовки об’єкта до приватизації [14].

Практика свідчить, що слідчий, виконуючи вимоги п. 4 ч. 1 ст. 91 КПК України [15], зазвичай збирає типовий перелік відомостей про особу злочинця та долучає їх до матеріалів кримінального провадження – довідки з медичних установ про перебування на обліку у лікаря-нарколога та психіатра, вимогу про наявність судимостей, характеристику з місця роботи, проживання, довідку про склад сім’ї (з переліком зареєстрованих осіб), копії відповідних аркушів паспорта громадянина України. В досліджуваному нами виді кримінального правопорушення такий перелік документів є недостатнім щоб сформувати повне уявлення про особу злочинця та визначити її зв’язки з іншими елементами криміналістичної характеристики. Тому зупинимося на більш детальному вивченні ч. 2 ст. 8 Закону України “Про приватизацію державного і комунального майна”, оскільки на практиці виникає певна складність її тлумачення.

Під органами державної влади розуміють колегіальні та одноособові органи, наділені юридично визначеними державно-владними повноваженнями та необхідними засобами для здійснення функцій і завдань держави. Під системою державних органів розуміють апарат держави, що представлений упорядкованою, організованою, цілісною системою органів законодавчої, вико-

навчої та судової влади, які наділені відповідними владними повноваженнями, а їх діяльність спрямована на реалізацію державної влади на всій території та в усіх сферах суспільства [16, с. 78].

Відповідно до положень ст. 22 Господарського кодексу України, державними є підприємства (суб'єкти господарювання державного сектора економіки), що діють на основі лише державної власності, а також державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків чи становить величину, яка забезпечує державі право вирішального впливу на їх господарську діяльність. Законом можуть бути визначені види господарської діяльності, яку дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам і організаціям [17]. Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва у районах та містах, органи приватизації АР Крим становлять єдину систему державних органів приватизації. Більш детально ця система описана у Розділі III Закону України “Про Фонд державного майна України” [18]. Під час підготовки та продажу об'єктів великої приватизації на конкурсних засадах залучаються радники. Порядок їх залучення регламентується Постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 878 [19].

Офшорна зона – це територія іншої держави, яка має певні пільги стосовно оподаткування іноземних капіталів. Характерними ознаками офшорів є: спрощені умови реєстрації та функціонування компаній, закритість інформації, а самі компанії, що там зареєстровані, мають діяти поза її територією [20, с. 234]. Перелік держав, віднесених до офшорних зон, визначається Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 р. № 143-р (Британські залежні території, Центральна Америка, Європа, Карибський регіон, Африка, Тихоокеанський регіон, Південна Азія) [21]. Відповідно до положень ст. 2 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, структура власності юридичної особи – це система взаємовідносин юридичних та фізичних осіб, що дає змогу визначити: 1) всіх ключових учасників (включаючи публічні компанії) і контролерів такої юридичної особи; 2) всіх ключових учасників кожної юридичної особи, яка існує в ланцюгу володіння корпоративними правами такої юридичної особи; 3) всіх осіб, які мають пряму та/або опосередковану істотну участь у такій юридичній особі; 4) відносини контролю щодо цієї юридичної особи між усіма особами, зазначеними у пунктах 1–3 [22].

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 27.01.2015 р., Україна визнає Російську Федерацію державою-агресором та закликає міжнародних партнерів також визнати Російську Федерацію державою-агресором, що всебічно підтримує тероризм та блокує діяльність Ради Безпеки ООН, чим ставить під загрозу міжнародний мир і безпеку, а так звані “ДНР” і “ЛНР” визнати терористичними організаціями [23].

З боку України щодо іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність, можуть застосовуватися санкції. Серед переліку видів санкцій є й заборона участі в приватизації. Пропозиції щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій виносяться на розгляд Ради національної безпеки та оборони України Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України та Службою Безпеки України [24].

Висновки. З урахуванням викладеного можна констатувати, що особа злочинця є одним із центральних елементів криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною приватизацією державного та комунального майна, в якому чітко простежуються зв'язки між способами незаконної приватизації та слідами вчинення кримінального правопорушення. Тому знання такої характеристики дозволить оптимізувати діяльність із досудового розслідування згаданих кримінальних правопорушень, визначення напрямів їх розслідування, збору необхідної доказової інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Комиссарова Я. В. Криміналістическое изучение личности : науч.-практ. пособ. для магистров. М. : Проспект, 2017. 224 с.
2. Хлюпин Н. И. Понятие и основные элементы криминалистической характеристики преступления в методике расследования. *Вопросы повышения эффективности правосудия по уголовным делам* : межвузовский сборник. Калининград, изд-во Калинингр. ун-та., 1981. Вып. 9. С. 75–92.
3. Біленчук П. Д. Криміналістичне дослідження обвинуваченого : моногр. К. : УАВС 1995., 128 с.
4. Калюга К. В. Теорія та практика встановлення та ототожнення особи злочинця засобами криміналістики : дис. ... д.ю.н.: 12.00.09. Запоріжжя, 2017. 515 с.
5. Чаплинська Ю. А. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики злочинів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 6. С. 187–190.
6. Олійник С. В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики злочинів, передбачених статтею 368 Кримінального кодексу України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 1 (7). С. 130–133.
7. Мельничок В. М. Криміналістична характеристика соціально-психологічних ознак особистості злочинця. *Юридична Україна*. 2008. № 11. С. 97–102.
8. Карпенко Р. В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики заподіяння тілесних ушкоджень, учинених неповнолітніми. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 9. С. 144–148.
9. Лісова А. Ю. Особа злочинця як структурний елемент криміналістичної характеристики згвалтування. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 4. С. 282–286.
10. Кримінальний кодекс України 05.04.2001 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
11. Гарасимів О. І., Дуфенюк О. М., Захарова О. В. та ін. Методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. / за заг. ред. Є. В. Пряхіна. 2-ге вид., перероб. та допов. Львів : ЛьвДУВС 2019., 312 с.
12. Крих Т. Я. Незаконна приватизація державного, комунального майна за кримінальним правом України: юридичний аналіз складу злочину : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів 2010., 239 с.
13. Дудоров О. О., Дудорова К. Б. Незаконна приватизація державного і комунального майна: проблеми кваліфікації і вдосконалення законодавства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2011. № 2. С. 104–110.
14. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19>.
15. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
16. Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
17. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
18. Про Фонд державного майна України : Закон України від 09.12.2011 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17>.
19. Про затвердження Порядку залучення радників у процесі приватизації об'єктів державної власності : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 878 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2016-п>.
20. Франчук В. І., Пришла А. С. Основні наукові підходи до визначення поняття “офшорні зони”. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія економічна*. 2015. № 1. С. 229–237.
21. Про віднесення держав до переліку офшорних зон : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 р. № 143-р (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-р>.
22. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
23. Звернення до ООН, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання РФ державою-агресором : Постанова Верховної Ради України від 27.01.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19>.
24. Про санкції: Закон України від 14.08.2014 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>.

REFERENCES

1. Komysarova Ya. V. *Krymynalystycheskoe yzuchenye lychnosti: nauch.-prakt. posobyе dlia mahystrov*. [Forensic study of personality: scientific-practical]. M. : Prospekt, 2017. 224 p.
2. Khliupyn N. Y. *Poniatye y osnovnye elementy krymynalystycheskoi kharakterystyky prestupleniya v metodyke rassledovaniya*. [The concept and main elements of the forensic characteristics of the crime in the methodology of investigation.] *Voprosy povysheniya effektivnosti pravosudiya po uholovnykh delam* : mezhvuzovskiy sbornyk. Kalynynhrad, Yzd-vo Kalynynhr. un-ta. 1981. Vyp. 9. P. 75–92.
3. Bilenchuk P. D. *Krymynalystychnе doslidzhennia obvynuvachenoho* [Forensic investigation of the accused] : monohrafiia. K. : UAVS. 1995., 128 p.
4. Kaliuha K. V. *Teoriia ta praktyka vstanovlennia ta ototozhnennia osoby zlochyntsia zasobamy krymynalystyky* [Theory and practice of establishing and identifying the identity of the offender by means of criminology] : dys. ... d.iu.n.: 12.00.09. Zaporizhzhia, 2017. 515 p.

5. Chaplynska Yu. A. *Osoba zlochynsya yak element kryminalistychnoi kharakterystyky zlochyniv*. [The identity of the offender as an element of forensic characterization of crimes]. Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii. 2019. No. 6. P. 187–190. 6. Oliinyk S. V. *Osoba zlochynsya yak element kryminalistychnoi kharakterystyky zlochyniv, peredbachenykh statteiu 368 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy*. [The identity of the offender as an element of the forensic characteristics of the crimes provided for in Article 368 of the Criminal Code of Ukraine.]. Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk. 2015. Vyp. 1 (7). P. 130–133. 7. Melnychok V. M. *Kryminalistychna kharakterystyka sotsialno-psykholohichnykh oznak osobystosti zlochynsya*[Forensic characteristics of socio-psychological characteristics of the offender]. Yurydychna Ukraina. 2008. No. 11. P. 97–102. 8. Karpenko R. V. *Osoba zlochynsya yak element kryminalistychnoi kharakterystyky zapodiannia tilesnykh uskodzen, uchynenykh nepovnolitnomy*. [The identity of the offender as an element of the forensic characterization of infliction of bodily harm committed by minors]. Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 2016. No. 9. P. 144–148. 9. Lisova A. Yu. *Osoba zlochynsya yak strukturnyi element kryminalistychnoi kharakterystyky zgvaltuvannia*. [The identity of the offender as a structural element of the forensic characteristics of rape]. Porivnialno-analitychne pravo. 2013. No. 4. P. 282–286. 10. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Code of Ukraine]. (05.04.2001). (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. 11. Harasymiv O. I., Dufeniuk O. M., Zakharova O. V. ta in. *Metodyka rozsliduvannia okremykh vydiv zlochyniv* [Methods of investigation of certain types of crimes] : navch. posibnyk. / za zah. red. Ye. V. Priakhina. 2-he vyd., pererob. ta dopov. Lviv: LvDUVS 2019., 312 p. 12. Krykh T. Ya. *Nezakonna pryvatyzatsiia derzhavnoho, komunalnoho maina za kryminalnym pravom Ukrainy: yurydychnyi analiz skladu zlochynu* [Illegal privatization of state and communal property under the criminal law of Ukraine: legal analysis of the crime] : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Lviv, 2010. 239 p. 13. Dudorov O. O., Dudorova K. B. *Nezakonna pryvatyzatsiia derzhavnoho i komunalnoho maina: problemy kvalifikatsii i vdoskonalennia zakonodavstva*. [Illegal privatization of state and communal property: problems of qualification and improvement of legislation.]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. 2011. No. 2. P. 104–110. 14. *Pro pryvatyzatsiiu derzhavnoho i komunalnoho maina* [On privatization of state and communal property] : Zakon Ukrainy vid 18.01.2018 r. (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19>. 15. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Procedure Code of Ukraine] vid 13.04.2012 r. (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. 16. Halunko V., Dikhtievskiy P., Kuzmenko O., Stetsenko S. ta in. *Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs* [Administrative law of Ukraine. Full course]. : pidruchnyk / Kherson : OLDI-PLIuS, 2018. 446 p. 17. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy*. [Economic Code of Ukraine]. vid 16.01.2003 r. (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. 18. *Pro Fond derzhavnoho maina Ukrainy* [On the State Property Fund of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 09.12.2011 r. (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17>. 19. *Pro zatverdzhennia Poriadku zaluchennia radnykiv u protsesi pryvatyzatsii ob'ektiv derzhavnoi vlasnosti* [On approval of the Procedure for involving advisers in the process of privatization of state-owned objects] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.11.2016 r. No. 878 (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2016-p>. 20. Franchuk V. I., Pryshla A. S. *Osnovni naukovi pidkhody do vyznachennia poniattia “ofshorni zony”*. [Basic scientific approaches to the definition of “offshore zones”]. Naukovyi visnyk LvDUVS. Serii ekonomichna. 2015. No. 1. P. 229–237. 21. *Pro vidnesennia derzhav do pereliku ofshornykh zon* [On the inclusion of states in the list of offshore zones] : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.02.2011 r. No. 143-r (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-r> 22. *Pro banky i bankivsku diialnist* [On banks and banking activities] : Zakon Ukrainy vid 07.12.2000 r. (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. 23. *Zvernennia do OON, Yevropeiskoho Parlamentu, Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy, Parlamentskoi Asamblei NATO, Parlamentskoi Asamblei OBSiE, Parlamentskoi Asamblei HUAM, natsionalnykh parlamentiv derzhav svitu pro vyznannia RF derzhavoïu-ahresorom* [Appeal to the UN, the European Parliament, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, the NATO Parliamentary Assembly, the OSCE Parliamentary Assembly, the GUAM Parliamentary Assembly, national parliaments of the world on the recognition of Russia as an aggressor state] : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 27.01.2015 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19>. 24. *Pro sanktsii* [On sanctions] : *Zakon Ukrainy* vid 14.08.2014 r. (zi zminyamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>.

Дата надходження: 24.06.2020 р.

Oleksiy Humin

Lviv Polytechnic National University,
Institute of Law, Psychology and Innovative Education,
Head of Department of Criminal Law, Doctor of Law, Professor

Eugeny Pryakhin

Lviv State University of Internal Affairs,
Associate Professor of Criminal Procedure and Criminology,
Ph. D., Associate Professor

THE PERSON OF THE CRIMINAL AS AN ELEMENT OF CRIMINAL CHARACTERISTICS OF ILLEGAL PRIVATIZATION OF STATE AND MUNICIPAL PROPERTY

The article is devoted to the analysis of the issue of the identity of the criminal as an integral element of the forensic characterization of illegal privatization of state and collective property, the responsibility for which is provided by Art. 233 of the Criminal code of Ukraine. The opinion is substantiated that in order to build an effective forensic characterization, only those elements should be singled out that have a clear orientation and search orientation and can contribute to the determination of further directions of investigation. Therefore, information about the typical identity of the offender should be a mandatory element of this characteristic.

The main tasks that are solved by establishing the identity of the offender are identified. It is indicated what, from the point of view of criminology, information should first be collected and analyzed about the identity of the offender and the outlined structure of the forensic “portrait” of the offender. The need to consider a person who commits illegal privatization as a special subject of a criminal offense, who not only reached 16 years of age, but also has the opportunity to participate in privatization as a buyer – a citizen of Ukraine or a foreigner, a legal entity registered in Ukraine or another state.

Considerable attention is paid to the interpretation of the provisions of Art. 8 of the Law of Ukraine “On privatization of state and municipal property”, which prohibits to act as a buyer. It is this norm that obliges the investigator (detective) to pay more attention to the study of the identity of the offender and to collect not only standard documents characterizing the identity of the offender, but also additional documentary information during the investigation of illegal privatization. The following concepts are described as “state-owned enterprises”, “state privatization bodies”, “advisors”, “offshore zones”, “non-transparent ownership structure”, “aggressor state” and “sanctions” with reference to normative legal acts currently regulate these issues.

Key words: forensic characteristics, criminal offense, property, illegal privatization, identity of the offender.